

*X. Erdélyi Tudományos Diákköri Konferencia
Kolozsvár, 2007. május 26-27.*

**A vállalkozói hajlandóság a BBTE
Közgazdaság- és Gazdálkodástudományi Kar
magyar tagozatán tanuló hallgatók körében**

Szerző: Szakács Szilárd
Babeş-Bolyai Tudományegyetem
Közgazdaság- és Gazdálkodástudományi Kar
Bank és pénzügy szak, II. év

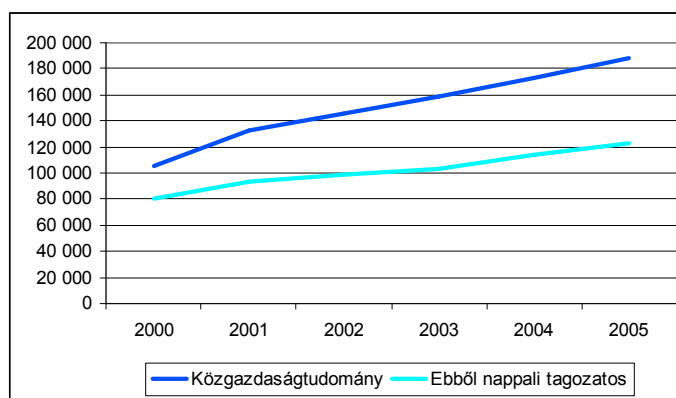
Témavezető tanárok: Drd. Benyovszki Annamária tanársegéd
Drd. Györfy Lehel-Zoltán tanársegéd
Babeş-Bolyai Tudományegyetem
Közgazdaság- és Gazdálkodástudományi Kar
Statisztika-Előrejelzés-Matematika Tanszék

Tartalomjegyzék

1	Bevezetés	2
2	Elméleti áttekintés	3
2.1	Vállalkozás meghatározása	3
2.2	A vállalkozóvá válás környezete	4
2.3	A vállalkozóvá válás személyes céljai	7
2.4	A vállalkozás kockázati tényezői	9
2.5	Menedzseri és vállalkozói képességek	9
2.6	A vállalkozó háttéréről	11
2.7	A vállalkozások alapítása	11
3	A kutatás eredményei	12
3.1	Módszertan	12
3.2	Hipotézisek	13
3.3	Az egyetemi képzés megítélése	13
3.4	A munkavállalás és jövőbeli munkavállalási elképzelések vizsgálata	18
3.5	A vállalkozói hajlandóság vizsgálata	20
4	Következtetések	22
5	Könyvészet	26

1 Bevezetés

A Babeş-Bolyai Tudományegyetem¹ keretén belül a legnépesebb kar a Közgazdaság- és Gazdálkodástudományi Kar, ahol több mint 14.000 hallgató tanul, melyből több mint 1.300 magyar tagozaton. A Kar egyik alapvető célja, hogy gazdasági szakembereket képezzen, akik a helyi, nemzeti vagy akár nemzetközi gazdaság fejlődéséhez versenyképesen hozzájárulhatnak. Romániában 2005-ben 188.505² közgazdaságtudományt végző hallgatót tartanak nyilván a Román Statisztikai Hivatal legfrissebb nyilvános adatai alapján. A közgazdaságtudományt végző hallgatók száma Romániában, mint azt az 1. ábra is mutatja, növekvő tendenciát mutat.

1. Ábra: A közgazdaságtudományt végző hallgatók számának növekedése Romániában 2000-2005 közötti időszakban

Forrás: Nemzeti Statisztikai Hivatal (Statisztikai Évkönyv 2005, 8. Fejezet):
<http://www.insse.ro/cms/files/pdf/ro/cap8.pdf>

Mielőtt felvételiztem volna az egyetemre, nem volt konkrét jövőre vonatkozó célom. Évfolyamtársaimmal a célokról beszélgetve rájöttem, hogy csak kis hányada a felvételizőknek érkezett konkrét célokkal, elvárásokkal. Szerintem sok hallgató számára a konkrét tervek, célok az egyetemi évek alatt alakulnak ki bizonyos tantárgyak, tanárok befolyása révén. Ezekre a célokra szeretnék rávilágítani dolgozatomban, kiemelve a diákok vállalkozói hajlandóságát.

¹ A továbbiakban a Babeş-Bolyai Tudományegyetem BBTE rövidítését fogom használni az egyszerűség kedvéért.

² <http://www.insse.ro/cms/files/pdf/ro/cap8.pdf>

2 Elméleti áttekintés

2.1 Vállalkozás meghatározása

A “vállalkozás” szót két értelemben is használhatjuk. Jelent egyrészt vállalkozási **tevékenységet**, másrészt azt a **szervezetet**, amelynek keretében a vállalkozás folyik. A vállalkozás, mint tevékenység elvont fogalom, és nem szükségképpen kapcsolódik a vállalkozáshoz, mint szervezethez. A “vállalat” profitszerzésre irányuló gazdasági tevékenységet folytató szervezet. Különbséget teszünk a vállalat és vállalkozás között, például abból a szempontból, hogy a vállalkozás folyamata már akkor elkezdődik, amikor maga a vállalat még létre sem jött, vagy hogy az üzleti tevékenységet folytatók vállalkozó kedve, vállalkozói hajlandósága nagyon különböző lehet.

A fogalomhasználat nemcsak a magyar nyelven belül jelent problémát, hanem fordítási kérdéseket is felvet. Az angol *enterprise* szó vállalatot jelent, de használják általánosan “vállalkozás”, “vállalás” értelemben, nem feltétlenül csak a gazdasági vonatkozásokban. Az *enterprise* szó nem jogi forma, ami azonos a magyar szóhasználattal, hiszen beszélhetünk olyan szervezetről, melyek tulajdonképpen a cégbíróságnál nem vállalatként, hanem valamilyen (a társasági törvényben meghatározott) jogi formában vannak bejegyezve.

A kockázatos vállalkozások esetében használják a *venture* (kaland) kifejezést. A két kifejezést egybevonva úgy értelmezhetjük, hogy az *enterprise* szó azt mondja, hogy a vállalkozó olyan személy, aki megragadja a lehetőséget, a vele rokon értelmű *venture* viszont figyelmeztet arra, hogy ezt tenni kockázatos lehet.

Az *entrepreneur* szó vállalkozót jelent, az ebből képzett *entrepreneurship* pedig vállalkozást. Az *entrepreneurship* nagyon hasonló fogalmat fejez ki, mint az *enterprise* elvont jelentése, és főként a vállalkozásokkal foglalkozó szakirodalomban használják.

“A vállalkozás (*entrepreneurship*) egyfajta cselekvésként, és olyan magatartásként azonosítható, amire többek között jellemző az innováció, a gyors növekedés, a versenyképesség, a kiugró nyereségesség vagy a kockázatvállalás is. Ezen fogalom meglehetősen összetett, s ebből következik, hogy a vállalkozás egyetlen mutatószámmal történő kifejezése gyakorlatilag lehetetlen”³.

³ GEM 2005 Magyarország: A vállalkozói aktivitást és a vállalkozást befolyásoló tényezők alakulása Magyarországon az Európai Unió csatlakozása után.

2.2 A vállalkozóvá válás környezete

A vállalkozással foglalkozó szakemberek fontosnak tartják a külső környezeti tényezők szerepét a vállalkozóvá válás folyamatában és három csoportba sorolják:

1. Szociális/társadalmi hatások
2. Gazdasági elemek
3. Politikai faktorok

A szociális-kulturális tényezőket előtérbe helyező elemzők szerint nem a gazdasági elemek a meghatározók. A vállalkozói jellemvonások kialakulásánál nagyobb jelentősége van a vállalkozást alakító szociális tényezőknek. Ahhoz, hogy valaki vállalkozóvá váljon, nagy befolyással hat a környezet, valamint a lehetőségek.

Allan Gibb⁴ (1987) a vállalkozói kultúrát úgy definiálja, mint „értékek, viselkedési formák és hiedelmek olyan halmaza, amely a független vállalkozói magatartás közösségi gyakorlatát támogatja az üzleti élettel kapcsolatban”.

Max Weber⁵ állítása szerint a nyugati értelemben vett kapitalizmus általánossá válásában nagy szerepet játszottak a környezeti tényezők. Weber szerint a hagyományos értékrend, mint például a napi fenntartás vagy tisztes megélhetés átadta helyét a protestáns etikának. Így alakulhatott ki a kapitalistáknak, vállalkozóknak az a rétege, amely a profitmaximalizálásban volt érdekelt.

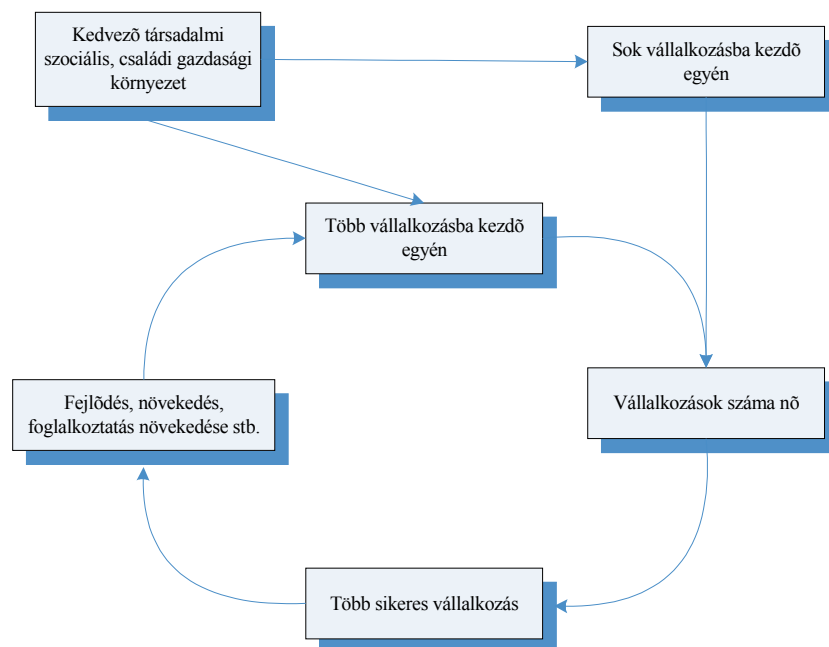
Gnyawali és Fogel, valamint **Gibb** alapján a vállalkozókra ható szociális tényezők közül a következők a legfontosabbak:

- A családi, rokoni háttér
- A sikeres és önálló vállalkozások által felmutatott pozitív szerepmodellek
- Kora gyermekkortól vállalkozásokkal való találkozás, kapcsolat
- A helyi környezetbeli független, önálló vállalkozók hálózata.

A vállalkozások indításának fokozásához legtöbbször a kedvező külső környezeti elemek segíthetnek. Többek között a vállalkozói hálózat kialakítása erősítheti nem csupán az összetartozást egy környezetben, hanem a pozitív szerepmodellek által ösztönzést adhat a társadalom más tagjainak is, hogy vállalkozásba kezdjenek.

⁴ Szerb László: Kisvállalati gazdaságtan és vállalkozástan, Pécs, 2000, 41. old

⁵ Szerb László: Kisvállalati gazdaságtan és vállalkozástan, Pécs, 2000, 41. old

2. Ábra: A vállalkozások fejlődése a vállalkozói elméletek szerint

Forrás: Szerb László: Kisvállalati gazdaságtan és vállalkozástan, Pécs 2000, 44. old.

A fenti tényezőket figyelembe véve, kutatásomban néhány személyi jellemvonásokkal kapcsolatos kérdések mellett olyan kérdésekkel is foglalkoztam, mint a megkérdezett személy viszonya egy vállalkozás indításának ötletéhez, a sikeres vállalkozók megítélése. Ezek a kérdések mind szorosan kapcsolódnak a vállalkozóvá válási környezethez megismeréséhez. Az eredményeket a következő két táblázatban foglaltam össze:

A te megítélése szerint a sikeres romániai vállalkozók általában:			
	Gyakoriság (fő)	Százalékos megoszlás	Kumulált gyakoriság (százalékban)
Inkább tisztelet és megbecsülést érdemelnének, főként mert egyénként jól elboldogulnak	14	11,4	11,4
Inkább tisztelet és megbecsülést érdemelnének, főként mert adót fizetnek és munkahelyeket teremtenek	23	18,7	30,1
Abból gazdagodnak meg, hogy kihasználják az alkalmazottakat	32	26,0	56,1
Abból gazdagodnak meg, hogy törvénytelen utakat használnak	43	35,0	91,1
Képtelen vagyok megítélni	11	8,9	100,0
Összesen	123	100,0	

1. Táblázat: Megítélés a romániai sikeres vállalkozókról

Forrás: Saját felmérés: 2007. április 23-27.

A fenti táblázat adatai alapján elmondható, hogy a megkérdezett személyek 35%-a elítéli a romániai sikeres vállalkozókat, azt állítván, hogy törvénytelen utakon gazdagodnak

meg. Ezt 26%-al követi az a vélemény, miszerint a vállalkozók abból gazdagodnak meg, hogy kihasználják alkalmazottaikat. A megkérdezetteknek csupán 30,1%-ának van jó, míg 8,9%-ának semleges véleménye.

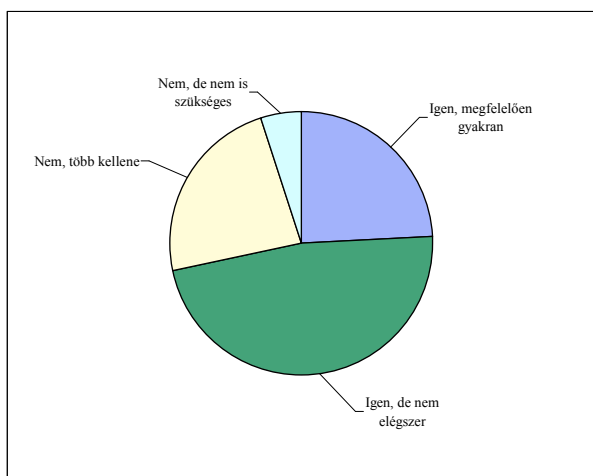
A te megítélésed szerint a kudarcot vallott vállalkozó:			
	Gyakoriság (fő)	Százalékos megoszlás	Kumulált gyakoriság (százalékban)
Tapasztaltabb lett, legalább megpróbálta	95	77,2	77,2
Alkalmatlan	15	12,2	89,4
Jó példa, hogy miért nem szabad kockáztatni	9	7,3	96,7
Képtelen vagyok megítélni	4	3,3	100,0
Összesen	123	100,0	

2. Táblázat: Megítélés a romániai kudarcot vallott vállalkozókról

Forrás: Saját felmérés: 2007. április 23-27.

A kudarcot vallott vállalkozókat a megkérdezettek 77,2%-a értékeli úgy, hogy a legalább megpróbálta és ezáltal is tapasztaltabb, okosabb lett. Közel 20%-uk úgy vélekedik, hogy alkalmatlan volt a feladatra, valamint hogy jó példa arra, hogy miért nem szabad kockáztatni.

A XXI. Században, a televízió és az internet világában, a médiában hallott, valamint látott információk nagy hatással vannak ránk. Ezért fontosnak találtam, hogy a médiában milyen gyakran mutatnak be vállalkozói sikereket. A megkérdezettek véleményét a következő kördiagram foglalja össze:

3. Ábra Milyen gyakran mutatnak be vállalkozói sikertörténeteket?

Forrás: Saját felmérés: 2007. április 23-27.

A diagramon látható, hogy a megkérdezettek közel felének véleménye szerint a médiában nem elégszer mutatnak be és tárgyálnak vállalkozói sikertörténeteket.

2.3 A vállalkozóvá válás személyes céljai

A vállalkozások sikerét gyakran befolyásolja a vállalkozás alapításának célja. Figyelembe kell vennünk azokat a tényezőket, amelyek ösztönöznek egyeseket a vállalkozásra. Ezek közül megemlíthetjük a magasabb jövedelemszerzési lehetőséget, az önállóságra, függetlenségre vágyást vagy a lehetőség megragadásának vágyát. Egy vállalkozó joggal várhatja el, hogy nagyobb jövedelemre tegyen szert, mint alkalmazottként, hisz saját tőkéjét fekteti be, ami egy bizonyos szintű kockázattal jár.

Sok olyan személy törekszik függetlenségre, önállóságra, aki megelégedte, hogy egy hierarchikusan tagolt szervezetben belül alárendeltként tevékenykedjen. Ebből előnyei és hátrányai is származnak. Előny az, hogy saját maga hozhat döntéseket, hátrány viszont a döntések után vállalt felelősség.

Egy vállalkozás indításának egy nagyon gyakori oka az, hogy az illető észrevesz egy kihasználható piaci lehetőséget.

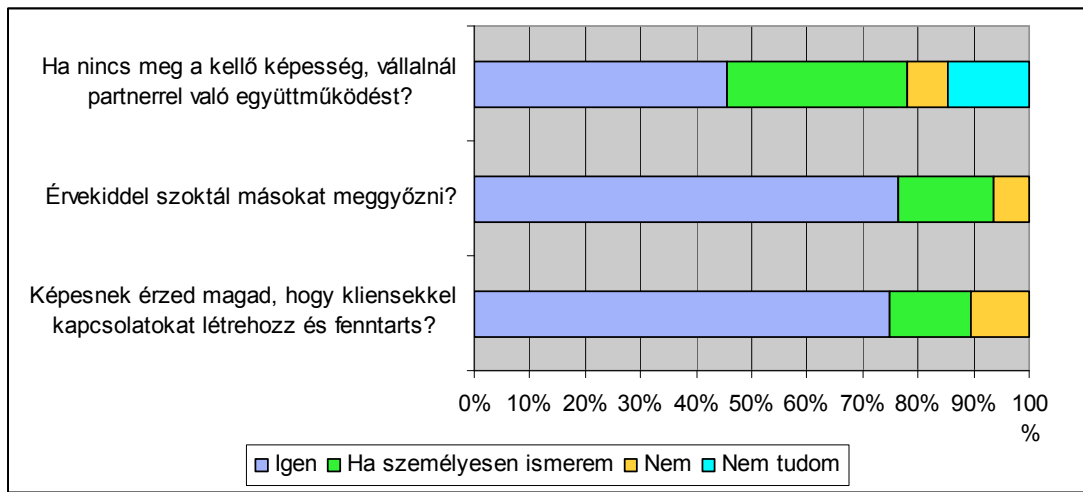
Az eddig említett néhány személyes cél megvalósításához, egy vállalkozóként induló egyénnek olyan tulajdonságokkal kell rendelkeznie, melyek segítségével leküzdheti a vállalat alapítás nehézségeit, valamint az alapított vállalat vezetésének, irányításának megpróbáltatásait. William **Bygrave**⁶ szerint a vállalkozó tíz legfontosabb tulajdonsága:

- Jövőkép: vízió a jövőképről és hogy az alapított vállalkozás milyen helyet foglal el benne, megvan az a képességük, hogy ezt valóra is váltsák.
- Határozottság a döntéshozatalban
- Határozott tenniakarás, hogy a döntéseket végre is hajtsák
- Elkötelezettség teljes mértékben, nem adják fel nehéz helyzetekben sem
- Önfeláldozás, az üzletnek szentelés, a *családi és szociális kockázatok*⁷ elkerülésével
- Megszállottság saját tevékenységük, valamint a termék iránt ami hatékonyá teszi őket a termék értékesítése során
- Részletekre figyelés
- Önállóság, önmeghatározás
- Sikerorientáltság
- Tulajdon-, hatalom- és döntésmegosztás.

Kutatásomban olyan személyes tulajdonságokat próbáltam vizsgálni, amelyek megfelelnek Bygrave által említett tulajdonságoknak, valamint alapvetően szükségesek lehetnek a vállalat alapításhoz. Az alábbi diagrammok ezeket ábrázolják:

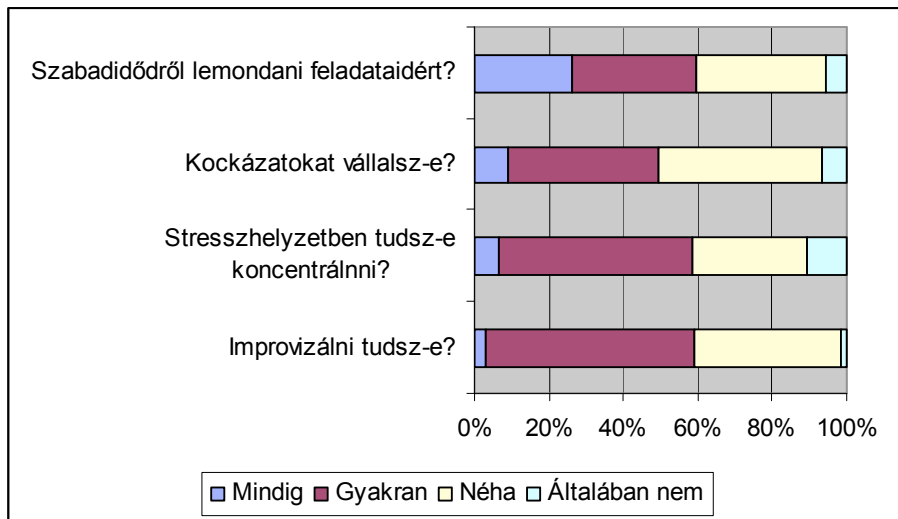
⁶ William D. Bygrave: The Portable MBA in Entrepreneurship. 1994

⁷ A vállalkozás kockázati tényezői c. alfejezetnél bővebben

4. Ábra: A megkérdezettek személyisége (1)

Forrás: Saját felmérés. 2007 április 23-27

5. Ábra: A megkérdezettek személyisége (2)

Forrás: Saját felmérés. 2007 április 23-27

A két fenti diagramokból látható, hogy mindegyik esetben a kérdésekre adott válaszoknak nagy részének pozitív jellege van (igen, mindig, nem). Ez azt bizonyítja, hogy személyiségüktől fogva a felmért hallgatók nagyobb részének tulajdonságai kedvezők a vállalat alapításra.

2.4 *A vállalkozás kockázati tényezői*

Egy vállalkozás működtetése nemcsak sikerrel, elégedettséggel és magasabb jövedelemmel, hanem kockázattal is jár. A vállalatok egyik alapvető szabályaihoz tartozik az a tény is, hogy minél magasabb a potenciális hozam, annál nagyobb a kockázat.

Kuratko és Hodgets⁸ szerint a kockázatok négy alaptípusba sorolhatók:

- Az első és egyben legfontosabb a *pénzügyi kockázat*. A potenciális vállalkozó saját pénzügyi forrásait kell felhasználja a vállalat alapításához, valamint működtetéséhez. Az alapított vállalat típusától függően az alapító korlátolt vagy korlátlan felelősséget is vállalhat. Korlátolt felelősség esetén a kockázat alacsonyabb, viszont abban az esetben, ha a vállalat hitelfelvételhez folyamodik a kockázat megnő.
- A *karrieri kockázatvállalás* esetében a potenciális vállalkozónak mérlegelnie kell, hogy a vállalkozás megbukása esetén találhat-e új állást.
- A *családi és szociális kockázat* alapja az, hogy a potenciális vállalkozónak több időre, valamint energiára van szüksége, ezért más kötelezettségei teljesítésében kudarcot vallhat. Pontosabban ez rámehet a párkapcsolatokra, illetve gyereke nevelés rovására is.
- Nem utolsó sorban a *pszichikai kockázat* veszélyei is fenyegetik a leendőbeli vállalkozót. Itt nem csupán a stresszről vagy az ezt kísérő betegségekről van szó, hanem a vállalkozás esetleges bukása komolyan megviselheti az alapítót (pl. depresszió).

2.5 *Menedzseri és vállalkozói képességek*

A vállalat alapítás időszakában a vállalkozói tulajdonságok játszanak döntő szerepet, viszont szükség van bizonyos menedzseri ismeretekre, mint az üzleti terv elkészítése, piackutatás vagy akár pénzügyi, adózási ismeretekre is. A jó menedzserment éppen azt jelenti, hogy a vállalkozás minden erőforrása irányítás alatt tartott. A menedzseri képességek megléte elengedhetetlenül fontos, hogy a vállalkozó az ötletből sikeres vállalkozást alapítson.

A menedzseri ismeretek elsajátításának a foka egy országon, régióon belül attól is függ, hogy milyen színvonalon áll az oktatás. Ezen okból kerestem összefüggéseket a tanulmányi átlagok, egyetemi tantárgyak és a jövőbeli karriert illető tervek között.

⁸ Kuratko, Donald F. and Hodgets, Richard M.: Entrepreneurship: A Contemporary Approach. Sixth edition, 2004, Orlando. South-Western, Thomson Learning.

A menedzseri, vezetési képességek legfontosabb területei a következők (Szerb, 2000):

- *Marketing képességek.* A sikeres vállalkozónak ismernie kell azt a piacot, ahol működik, tudnia kell a potenciális vásárlóiról, hogy képes legyen a piac egy vagy több szegmensét elragadni versenytársaitól, vagy piaci réseket betölteni. A termék árának megállapítása megfelelő megállapítására is szükség van, valamint ezek értékesítési módjáról is szükséges egy stratégia kialakítása.
- *Pénzügyi képességek.* Sok vállalkozás bukásának fő okai között szerepel az elégtelen finanszírozás és a vállalkozás pénzügyi menedzselésének hiányosságai. Az elemzések egyik legfontosabb területe a pénzáramlások (cash flow) elemzése, ami havi, vagy – ritkább esetben – ennél gyakoribb bontásban vizsgálja a vállalkozás bevételeit és kiadásait, így jelezve, ha finanszírozási gondok merülnének fel. Fontos, hogy a vállalkozó tudjon a bankok által nyújtott finanszírozási lehetőségekről, valamint fontos az is, hogy a vállalkozás pénzügyi nyilvántartásáról, alapvető számviteli, könyvviteli ismereteket birtokoljon.
- *Működtetési, technikai képességek.* Egy vállalkozás alapjában nem létezhet, ha technikailag nincs megszervezve az előállítás-értékesítés útvonala a vállalaton belül. A technikai képességek megszerzésében **Bygrave** szerint döntő jelentőségre tehet szert az előző munkahelyen szerzett tapasztalat.
- *Adminisztratív képességek.* Ezek elsősorban nem a kezdéshez, hanem a sikeres fennmaradáshoz, működtetéshez szükségesek. Ezen csoportba tartozik például a problémamegoldás, a döntéshozatal, a kommunikáció stb.
- *Kapcsolattartási és csapatszellemi képességek.* Az emberekkel, beosztottakkal történő személyes bánásmód, a jó munkahelyi környezet biztosítása akár a tartós siker kulcsa lehet.
- *Jogszabályi ismeretek.* Minden vállalkozónak rendelkeznie kell alapvető jogszabályi ismeretekkel.

2.6 A vállalkozó háttéréről

A vállalkozói háttér több tényezőjét vizsgálhatjuk, mint például életkor, szociális-családi helyzet, nem stb., amelyek közül két fontos tényezőt elemzünk:

- *Iskolai végzettség:* a hagyományos megközelítés szerint a vállalkozási menedzsment elsősorban gyakorlati, praktikus tudást igényel, ahol a formális oktatásnak kisebb szerepe van. Ha ez igaz is volt az 1970-1980-as évekig, az utóbbi időben a vizsgálatok azt erősítik meg, hogy a sikeres vállalkozók nagyobb része rendelkezik felsőfokú, egyetemi végzettséggel.
- *Etnikai csoportok, kisebbségek:* összefüggésben az alacsonyabb társadalmi csoportok magasabb vállalkozói aktivitásával megfigyelhető, hogy a kisebbségek magasabb arányban indítanak önálló üzletet.

2.7 A vállalkozások alapítása

A vállalkozások sikeres alapításához számos tényező kedvező alakulása szükséges. Ezzel egyidőben az alapítással kapcsolatosan is számos különböző, de egymással összefüggő döntést kell meghozni. Az alapítást befolyásoló tényezők, a vállalkozás alapítása és az alapítói döntések összefüggését az alábbi ábra mutatja:

6. Ábra: A vállalkozások alapítását befolyásoló tényezők és az alapítói döntések
Forrás: Szerb László: Kisebbségi gazdaságtan és vállalkozástan, Pécs, 2000. 84. old.

3 A kutatás eredményei

3.1 Módszertan

Kutatásomat Kolozsváron, a BBTE Közgazdaság- és Gazdálkodástudományi Karának magyar tagozatos hallgatói körében végeztem 2007. április 23. és 27. között. A magyar tagozaton jelenleg 910⁹ nappali tagozatos hallgató tanul. Az adatgyűjtéshez egy kérdőívet¹⁰ állítottam össze, melynek szerkezete a következő:

1. *Demográfiai adatok.* Ide tartoznak az olyan adatok lekérdezése, mint az életkor, nem, évfolyam, szakirány, állandó lakhely (település, megye), valamint a lakhely típusa.
2. *Személyiségre vonatkozó adatok.* A kérdések megfogalmazásakor olyan tulajdonságok létezését akartam felmérni, mint a vállalkozói attitűd és kockázatvállalási hajlandóság.
3. *A vállalkozói környezetre vonatkozó adatok.*
4. *Egyetemi képzés.* A tanulmányi eredményen kívül olyan kérdések foglalkoztattak, mint a leghasznosabb, leghaszontalanabb, valamint a leendő vállalkozóknak kedvező tantárgyak. Ugyanakkor fontosnak találtam azt is, hogy a hallgatók véleménye szerint, Karunkon a képzés kiknek kedvez és miképpen ítélendő meg a követelmények szintje.
5. *Jövőbeli tervek. Vállalkozói hajlandóság.* Olyan kérdéseket fogalmaztam meg, ami a hallgatók jelenlegi munkaviszonyaira, illetve jövőbeli terveikre utal.
6. *Vállalkozók.*
7. *Menedzserek.*
8. *Alkalmazottak.*
9. *Befektetők.*

A minta kiválasztásakor egyszerű véletlen mintavételt alkalmaztam. A minta elemeit a www.random.org honlapon található véletlenszám-generátor segítségével választottam ki. Egy 200 elemű álló mintát generáltam. A minta nagyságának meghatározásakor egy 65%-os válaszolási arányt vettem figyelembe több okból kifolyólag: minden véletlenül generált személy nehezen elérhető, mert ritkábban járnak egyetemre, nincs idejük a kérdőív kitöltésére vagy éppen nem akarják kitölteni stb. A megkérdezés időpontjában viszonylag kevés hallgató tartózkodott Kolozsváron, ami nehezítette munkám. Megoldásként

⁹ A Közgazdaság- és Gazdálkodástudományi Kar titkárságáról kapott információ alapján

¹⁰ 1. Melléklet

pótkérdőívekhez folyamodtam, így sikerült összesen 125 személyt megkérdezni, ami a tervezett minta 62,5%-a, valamint a sokaság 17%-a. Ebből 57 megkérdezett személy a véletlen minta listáján szerepelt, 68 hallgató pedig pótkérdőív kitöltésével járult hozzá kutatásomhoz. Munkámat az is akadályozta, hogy a IV. éveseket nem tudtam elérni. Ezért a felmérés eredményei az I.-III. évesekre vetíthető.

Az adatokat az SPSS statisztikai programmal dolgoztam fel.

3.2 Hipotézisek

A következő hipotéziseket szeretném vizsgálni:

H1: A BBTE Közgazdaság- és Gazdálkodástudományi Kara magyar tagozatos hallgatói nagyobb része a tanulmányai befejezése után vállalatot szeretne alapítani.

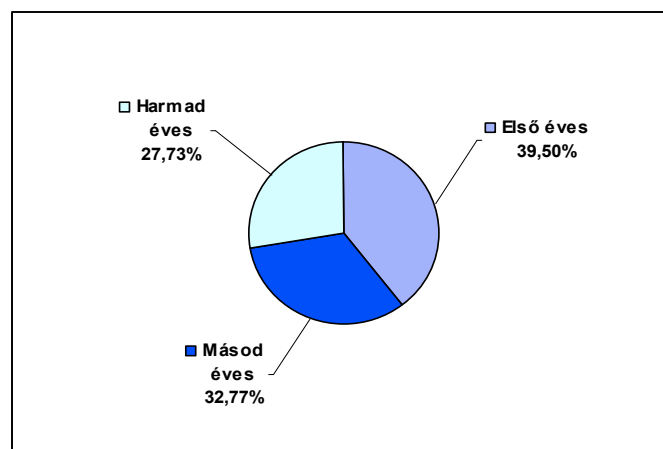
H2: A BBTE Közgazdaság- és Gazdálkodástudományi Kara magyar tagozatos hallgatói tisztában van a vállalat alapítását/működtetését érintő törvényekkel.

H3: A vállalkozói szellemű BBTE Közgazdaság- és Gazdálkodástudományi Kar magyar tagozatán tanuló hallgatók, kockázatvállalók.

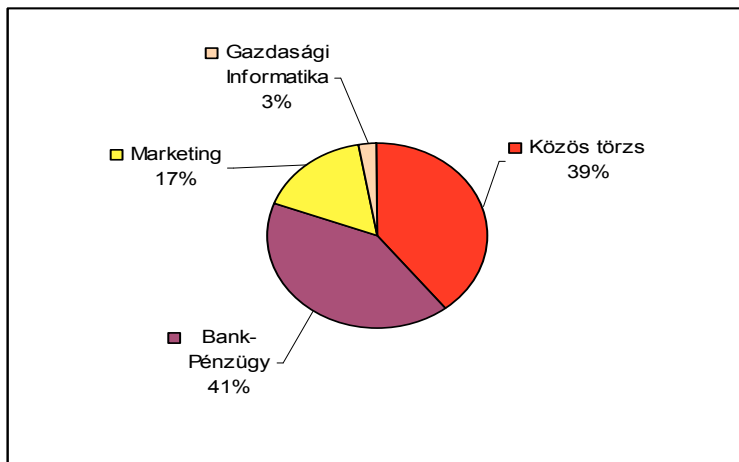
H4: A BBTE Közgazdaság- és Gazdálkodástudományi Kar magyar tagozatos hallgatói közül aki vállalkozni szeretne és már tett is valamit ennek érdekében, jelentős része jelen pillanatban is valamilyen munkakörben tevékenykedik.

3.3 Az egyetemi képzés megítélése

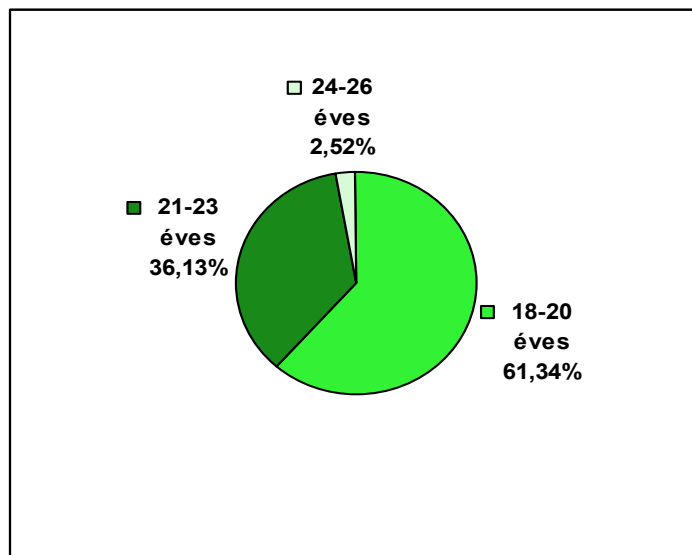
Ebben az alfejezetben bemutatom kutatásom eredményeit az egyetemi képzés megítéléséről. A megkérdezett személyek szocio-demográfiai adatait az alábbi ábrák szemléltetik.

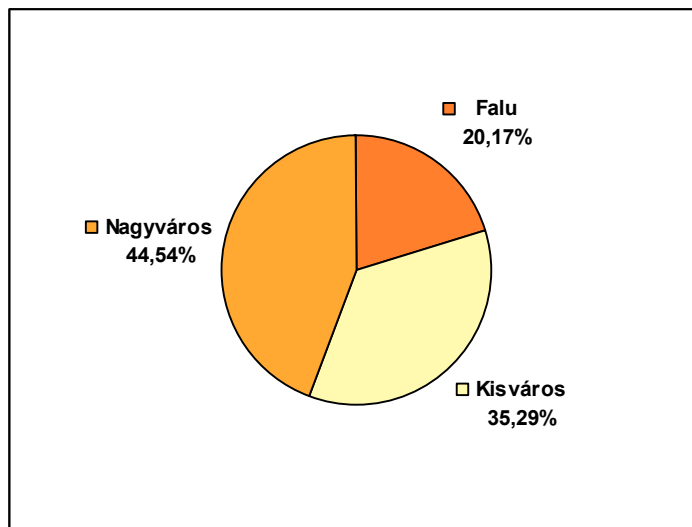
7. Ábra: A megkérdezett személyek eloszlása évfolyamonként
Forrás: Saját felmérés. 2007 április 23-27

8. Ábra: A megkérdezettek szakirány szerinti megoszlása
Forrás: Saját felmérés. 2007 április 23-27

9. Ábra: A megkérdezett személyek megoszlása korcsoportok szerint
Forrás: Saját felmérés. 2007 április 23-27

10. Ábra: A megkérdezettek állandó lakhelyük típusa szerinti megoszlása
Forrás: Saját felmérés. 2007 április 23-27

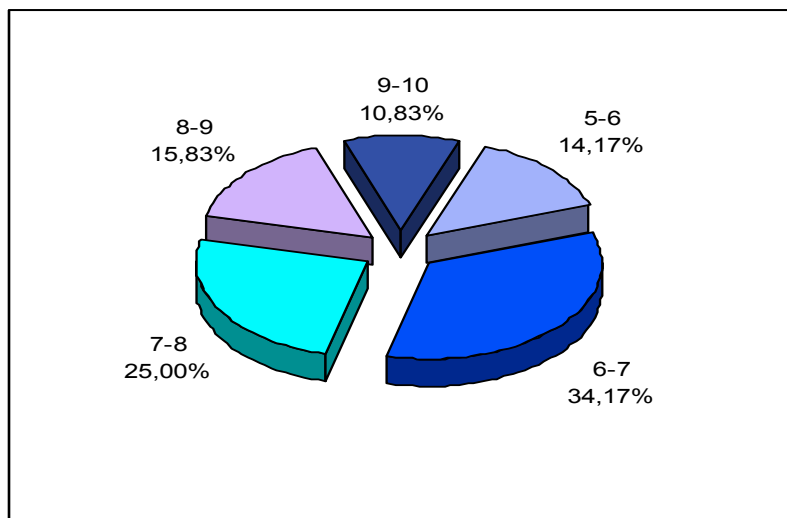
A 7. ábrán látható, hogy a megkérdezettek közül az első évesek részaránya a legmagasabb (39,5%), őket követik a másodévesek (32,77%), valamint a harmad évesek (27,73%).

A 8. ábrán a szakirány szerinti megoszlást figyelhetjük meg. A megkérdezett személyek 39,5%-át az első évesek képezik, mivel csak első éven van közös törzs, másod évtől kezdve már kialakulnak a szakirányok. A megkérdezettek 41%-át a bank és pénzügy szakos hallgatók alkotják, őket követik a marketingesek 17%-os aránnyal, valamint a gazdasági informatikusok mindössze 3%-al.

A 9. ábrán a korcsoportok szerinti eloszlást láthatjuk. A megkérdezettek 61,34%-a 18 és 20 év között van, 36,13%-al következnek a 21-23 korcsoportba tartozó hallgatók, valamint alig 2,5%-al a 24-26 korcsoportba tartozók.

Az 10. ábrán a megkérdezettek állandó lakhelyének típusa szerinti eloszlást ábrázoltam. A hallgatók nagyvárosokból, megyeközpontokból 44,54%-a származik, továbbá 35,29% kisvárosról, illetve 20,17% faluról/községről való.

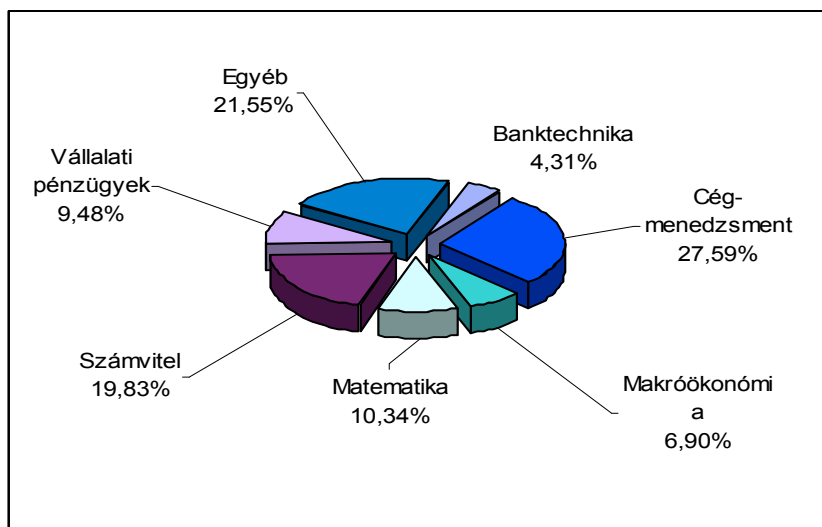
A megkérdezettek a tanulmányi eredményeit a következő ábra szemlélteti:

11. Ábra: A megkérdezettek tanulmányi átlag szerinti eloszlása
Forrás: Saját felmérés. 2007 április 23-27

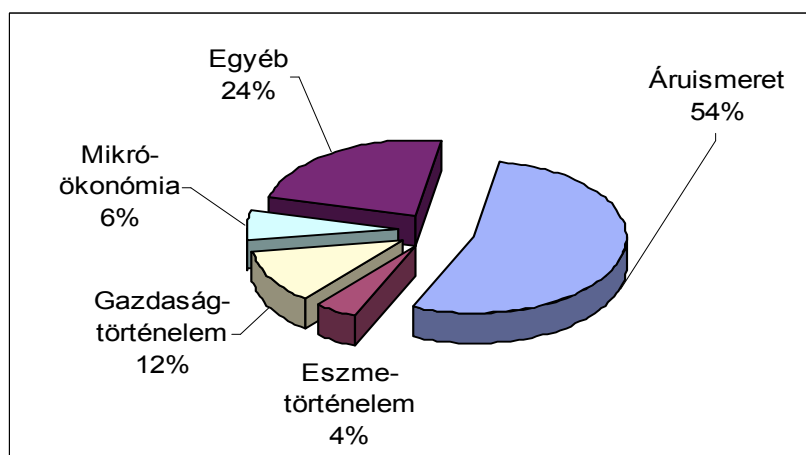
A fenti diagram alapján elmondhatjuk, hogy a megkérdezett személyek több mint fele az eddigiek során közepes szintű eredményeket ért el, vagyis 34,17%-uk 6-7-es, 25%-uk 7-8-as tanulmányi átlagnak megfelelőt teljesített. Mindössze 14,17%-uk jelölte meg, hogy tanulmányi átlaga 5-ös és 6-os közé esik. A megkérdezett személyek 15,83%-a 8 és 9-es, valamint 10,83% 9 és 10 közé eső tanulmányi átlaggal rendelkezik.

A továbbiakban vizsgálom az egyetemi képzés megítélését a megkérdezettek körében. Az alábbi ábrák foglalják össze a diákok által adott válaszokat:

12. Ábra: A megkérdezettek véleményének megoszlása az egyetemen tanított leghasznosabb tantárgyak szerint

Forrás: Saját felmérés. 2007 április 23-27

13. Ábra: A megkérdezettek véleményének megoszlása az egyetemen tanított leghaszontalanabb tantárgy szerint

Forrás: Saját felmérés. 2007 április 23-27

A fenti ábrák alapján elmondhatjuk, hogy a megkérdezettek szerint a leghasznosabb egyetemen oktatott tantárgynak a cégmenedzsment bizonyult (27,59%), ezt követi a számvitel (19,83%), valamint a matematika (10,34%). Ezzel ellentétben a leghaszontalanabbnak az áruismeret nevű tantárgy a megkérdezettek 55% szerint.

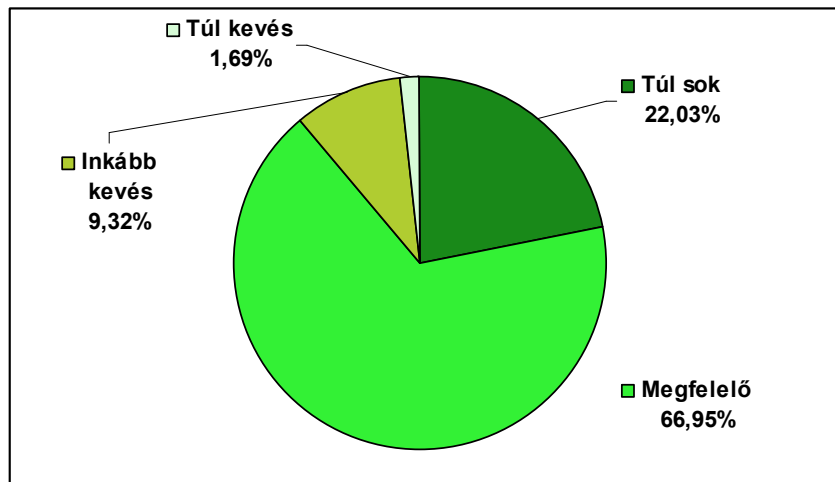
	Átlag (százalékban)
Az egyetemi oktatás leendő vállalkozóknak kedvez	42,26
Az egyetemi oktatás leendő alkalmazottaknak kedvez	38,61
Az egyetemi oktatás olyan információkat ad, mely senkinek sem hasznos	18,96
Összesen	100,00

3. Táblázat: A megkérdezettek véleménye a közgazdász képzésről

Forrás: Saját felmérés. 2007 április 23-27

A 3. táblázatból látható, hogy a megkérdezettek úgy vélik, hogy a közgazdasági képzés 42,26%-os arányban a leendő vállalkozóknak nyújt megfelelő ismereteket. Csekély lemaradással követik azok a vélemények, miszerint az egyetemi közgazdasági képzés 38,81%-ban leendő alkalmazottaknak kedvez. A megkérdezett személyek kevesebb mint 20%-a szerint az egyetemi évek alatt haszontalan információkat szereznek.

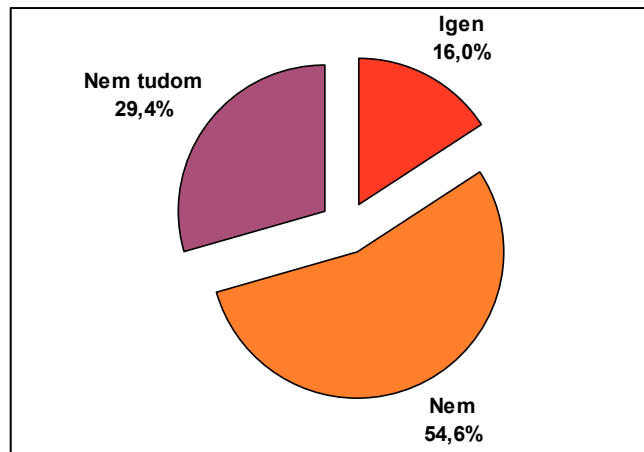
Fontosnak találtam azt is vizsgálni, hogy miként ítélik meg a hallgatók a magyar nyelvű közgazdász képzés követelményének szintjét:

14. Ábra: A magyar nyelvű közgazdász képzés követelményi szintjének megítélése

Forrás: Saját felmérés. 2007 április 23-27

A 14. ábrán bemutatott eredmények szerint a megkérdezett személyek 66,95%-a megfelelőnek tartja a Karunkon folyó közgazdász képzés követelményi szintjét. 22,03%-uk túl soknak tartja, 9,32%-a tartja inkább kevésnek a követelt anyagot.

15. Ábra: Az egyetemi oktatói/kutatói karrier lehetőségéről nyilvánított vélemények megoszlása
 Forrás: Saját felmérés. 2007 április 23-27

A fenti ábrában azt vizsgáltam, hogy a megkérdezetteknek mi a véleményük egy esetleges egyetemi oktatói/kutatói karrier felépítéséről. A vizsgált személyek 54,6%-a elutasította ezt a lehetőséget, viszont ezzel ellentétben 16%-uk egy lehetőségként fogja fel. 29,4%-uk nyilatkozott úgy, hogy elképzelhetőnek tartja.

3.4 A munkavállalás és jövőbeli munkavállalási elképzelések vizsgálata

Ebben a fejezetben azt vizsgálom, hogy a megkérdezett személyeknek milyen tervei vannak tanulmányaik befejezése után, de arra is kitérek, hogy jelenleg az egyetem mellett folytat-e valamilyen munkaköri tevékenységet.

	Gyakoriság (fő)	Százalékos megoszlás
Csak egyetemista, nem dolgozok	98	82,4
Vállalkozó vagyok	3	2,5
Menedzserként dolgozom	2	1,7
Alkalmazottként, szabadúszóként dolgozom	15	12,6
Befektető vagyok	1	0,8
Összesen	119	100,0

4. Táblázat: Munkavállalási hajlam megoszlása az egyetem ideje alatt
 Forrás: Saját felmérés. 2007 április 23-27

A fenti táblázatból kitűnik, hogy a megkérdezettek 82,4%-a jelenleg nem dolgozik, 12,6%-uk viszont alkalmazottként vagy szabadúszóként dolgozik. A vállalkozók, menedzserek, befektetők aránya viszont nagyon alacsony.

Az alábbi táblázat a megkérdezett személyek jövőbeli elképzeléseit mutatja be:

	Gyakoriság (fő)	Százalékos eloszlás
Vállalkozó leszek, tettem ennek érdekében	13	10,9
Vállalkozó leszek, nem tettem ennek érdekében	39	32,8
Menedzserként szeretnék dolgozni	29	24,4
Alkalmazottként, szabadúszóként szeretnék dolgozni	34	28,6
Befektető leszek	4	3,4
Összesen	119	100,0

5. Táblázat: A megkérdezettek megoszlása tanulmányuk befejezése utáni terveik szerint

Forrás: Saját felmérés. 2007 április 23-27

A 5. táblázatból adatai szerint, a megkérdezettek 43,7%-a szeretne vállalkozást alapítani a tanulmányaik befejezése után: 10,9%-uk már tett is ennek érdekében valamit, 32,8%-uk a tervezi egy vállalkozás indítását, de még nem tett semmit ennek érdekében. Az összes megkérdezett 24,4%-a menedzser, 28,6%-a alkalmazott, valamint - nagyon alacsony arányban - 3,4%-a szeretne befektető lenni. Az elemzés alapján az első hipotézisem **elutasítom**, miszerint a BBTE Közgazdaság- és Gazdálkodástudományi Kara magyar tagozatos hallgatói nagyobb része a tanulmányai befejezése után vállalatot szeretne alapítani.

3.5 A vállalkozói hajlandóság vizsgálata

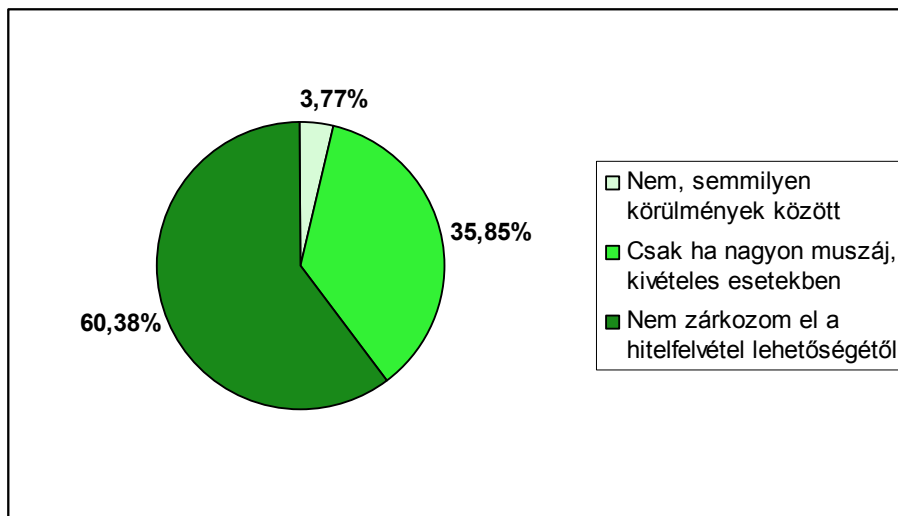
A következőkben, a vállalkozni tervező személyek közül több kérdéssel is foglalkoztam¹¹, most viszont csak a fontosabbakat elemzem.

Egy vállalkozás alapításakor az egyik leglényegesebb kérdés a vállalat finanszírozási lehetőségeire vonatkozik. Ezért fontosnak találtam, hogy a megkérdezettek hogyan képzelik el a tervezett vállalkozás kezdőtőke összetételét, valamint hogyan viszonyulnak a hitelfelvételhez. Ezt az alábbi ábrák szemléltetik:

16. Ábra: A tervezett vállalkozás kezdőtőkéjének szerkezete szerinti megoszlás

Forrás: Saját felmérés. 2007 április 23-27

17. Ábra: A hitelfelvételhez való viszonyulás szerinti megoszlás

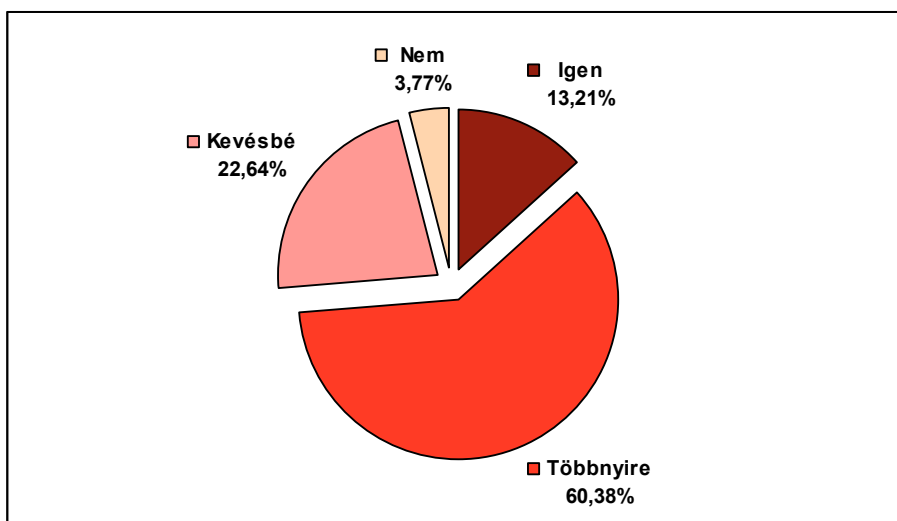
Forrás: Saját felmérés. 2007 április 23-27

¹¹ Lásd 1. melléklet: Kérdőív

A 16. ábra szemlélteti, hogy a megkérdezettek 34,62%-a csak saját forrással alapítana vállalatot, 9,62%-a piacról vonna be tőkét, 23,08%-a pedig a társak tőkéjére is számít, 19,23%-uk úgy vélekedik, hogy mindkét alternatívát felhasználja a saját forrás mellett. A megkérdezettek 13,46%-ának még nincs elképzelése a vállalat kezdőtőkéjének felépítéséről.

A 17. ábrán láthatjuk, hogy a megkérdezettek túlnyomó többsége (60.38%) nem zárkózik el a hitelfelvétel lehetőségétől és reális alternatívaként tartja számon. Ezzel szemben 35,85%-uk csak akkor fordulna a hitelfelvétel lehetőségéhez, ha már nincs más választása. A megkérdezettek alig 3,77%-a utasította el ezt a lehetőséget.

Fontosnak tartottam azt is vizsgálni, hogy a hallgatók mennyire ismerik a jelenleg érvényben lévő törvényeket, jogszabályokat, ami a vállalat alapítását/működtetését illeti (lásd alábbi ábra).

18. Ábra: Egy vállalkozás alapításához/működtetéséhez szükséges törvények ismerete szerinti eloszlás
Forrás: Saját felmérés. 2007 április 23-27

A fenti ábra jó szemlélteti, hogy a megkérdezettek nagyobb része, pontosabban 60.38%-a többnyire tisztában van a törvényekkel. 13,21%-a az, aki határozottan állítja, hogy ismeri a törvényeket. Kevés ismeretekkel rendelkezik a megkérdezettek 22,64%-a, valamint 3,77%-a nem ismeri a törvényeket. Az elemzés alapján **elfogadom** a második hipotézisem, mivel azt következtettem, hogy a BBTE Közgazdaság- és Gazdálkodástudomány Kar magyar tagozatán tanuló hallgatók ismerik, vagy többnyire ismerik egy vállalkozás alapításához/működtetéséhez szükséges törvényeket.

4 Következtetések

Kutatásom során az összegyűjtött adatok alapján olyan összefüggéseket kerestem, amik alapján tovább vizsgálhatom a hipotéziseimet.

Megállapításom szerint kapcsolat van a nem és a munkahelyre vonatkozó jövőbeli tervek között 2%-os szignifikancia szint mellett. Az alábbi táblázat adatai szerint azon diákok 61,5%-a, akik vállalkozni szeretnének és tettek is valamit ennek érdekében férfiak. Ezzel ellentétben azok közül akik vállalkozni szeretnének, de még nem tettek ennek érdekében 61%-a nő. Érdekes megfigyelni, hogy azon megkérdezettek közül, akik alkalmazottak szeretnének lenni, 78,4%-a nő.

		Nem		Összesen
		Férfi	Nő	
Milyen terveid vannak tanulmányaid befejezése után (esetleg alatt)?	Vállalkozó leszek, tettem ennek érdekében	8 61,5%	5 38,5%	13 100,0%
	Vállalkozó leszek, nem tettem ennek érdekében	16 39,0%	25 61,0%	41 100,0%
	Menedzserként szeretnék dolgozni	15 50,0%	15 50,0%	30 100,0%
	Alkalmazottként, szabadúszóként szeretnék dolgozni	8 21,6%	29 78,4%	37 100,0%
	Befektető leszek		4 100,0%	4 100,0%
Összesen	47 37,6%	78 62,4%	125 100,0%	

6. Táblázat: A munkahelyre vonatkozó jövőbeli tervek nem szerinti megoszlása

Forrás: Saját felmérés. 2007 április 23-27

82,4%-os valószínűséggel állítom, hogy kapcsolat van a szakirány és a munkahelyre vonatkozó jövőbeli tervek között, amit az alábbi táblázatban foglaltam össze:

		Szakirány				Összesen
		Közös törzs	Bank-Pénzügy	Marketing	Gazdasági Informatika	
Milyen terveid vannak tanulmányaid befejezése után (esetleg alatt)?	Vállalkozó leszek, tettem ennek érdekében	4 30,8%	3 23,1%	5 38,5%	1 7,7%	13 100,0%
	Vállalkozó leszek, nem tettem ennek érdekében	11 26,8%	23 56,1%	7 17,1%		41 100,0%
	Menedzserként szeretnék dolgozni	15 50,0%	12 40,0%	3 10,0%		30 100,0%
	Alkalmazottként, szabadúszóként szeretnék dolgozni	15 40,5%	16 43,2%	4 10,8%	2 5,4%	37 100,0%
	Befektető leszek	2 50,0%	1 25,0%	1 25,0%		4 100,0%
Összesen	47 37,6%	55 44,0%	20 16,0%	3 2,4%	125 100,0%	

7. Táblázat: A munkahelyre vonatkozó jövőbeli tervek szakirány szerinti megoszlása

Forrás: Saját felmérés. 2007 április 23-27

Az adatok alapján elmondhatjuk, hogy a megkérdezett személyek közül akik vállalkozni szeretnének, de nem tettek ennek érdekében, 56,1%-a bank és pénzügy szakirányt végez. A közös törzs, vagyis az I. évesek, 50%-a menedzserként szeretene dolgozni tanulmányai befejezése után.

Megállapításom szerint kapcsolat van a megkérdezettek származási megyéje és a munkahelyre vonatkozó jövőbeli tervek között is, 17%-os szignifikancia szint mellett:

		Más	Beszterce-Naszód	Bihar	Fehér	Hargita	Hunyad		
Milyen terveid vannak tanulmányaid befejezése után (esetleg alatt)?	Vállalkozó leszek, tettem ennek érdekében			1 7,7%		3 23,1%			
	Vállalkozó leszek, nem tettem ennek érdekében	1 2,4%	2 4,9%	2 4,9%		11 26,8%	1 2,4%		
	Menedzserként szeretnék dolgozni		1 3,3%		1 3,3%	6 20,0%			
	Alkalmazottként, szabadúszóként szeretnék dolgozni			4 10,8%	3 8,1%	6 16,2%	1 2,7%		
	Befektető leszek					1 25,0%	1 25,0%		
Összesen		1 0,8%	3 2,4%	7 5,6%	4 3,2%	27 21,6%	3 2,4%		
Lakhely - Megye									
		Kolozs	Kovácszna	Maros	Máramaros	Szatmár	Szilágy	Összesen	
Milyen terveid vannak tanulmányaid befejezése után (esetleg alatt)?	Vállalkozó leszek, tettem ennek érdekében	3 23,1%	1 7,7%	2 15,4%		3 23,1%		13 100,0%	
	Vállalkozó leszek, nem tettem ennek érdekében	6 14,6%	8 19,5%	4 9,8%	2 4,9%	4 9,8%		41 100,0%	
	Menedzserként szeretnék dolgozni	10 33,3%	6 20,0%	3 10,0%		2 6,7%	1 3,3%	30 100,0%	
	Alkalmazottként, szabadúszóként szeretnék dolgozni	7 18,9%	7 18,9%	2 5,4%		4 10,8%	3 8,1%	37 100,0%	
	Befektető leszek	1 25,0%					1 25,0%	4 100,0%	
Összesen		27 21,6%	22 17,6%	11 8,8%	2 1,6%	13 10,4%	5 4,0%	125 100,0%	

8. Táblázat: A munkahelyre vonatkozó jövőbeli tervek lakhely szerinti megoszlása

Forrás: Saját felmérés. 2007 április 23-27

A fenti táblázatból leolvasható, hogy a Hargita megyeiek esetében a legnagyobb a vállalkozói hajlandóság. Azok a személyek, akik vállalkozni szeretnének és már tettek is

ennek érdekében valamit, valamint azok a személyek akik vállalkozni szeretnének, de még nem tettek ennek érdekében, 23,1%-a, illetve 26,8%-a Hargita megyéből származik.

Kutatásomban azt is vizsgáltam, hogy a hallgatók mennyire kockázatvállalók, illetve kockázatkerülők. A kérdések a kérdőívben úgy vannak megfogalmazva, hogy választani lehet több esetben is biztos 100.000 Euró és 300.000 Euró között 20%, 40%, 60%, 80%-os valószínűséggel, kockázatvállalást vizsgálva. Vizsgálva ezen adatokat, 93%-os valószínűséggel állítom, hogy összefüggés van a munkahelyre vonatkozó jövőbeli tervek és a 300000 Euró 40%-os valószínűséggel való preferálása (biztos 100000 Euróval szemben) között. Az alábbi táblázat ezt mutatja:

		A következő ajánlatokból melyiket választanád?		Összesen
		Biztos 100.000 Euró	300.000 Euró 40%-os valószínűséggel	
Milyen terveid vannak tanulmányaid befejezése után (esetleg alatt)?	Vállalkozó leszek, tettem ennek érdekében	8 61,5%	5 38,5%	13 100,0%
	Vállalkozó leszek, nem tettem ennek érdekében	38 92,7%	3 7,3%	41 100,0%
	Menedzserként szeretnék dolgozni	25 83,3%	5 16,7%	30 100,0%
	Alkalmazottként, szabadúszóként szeretnék dolgozni	33 89,2%	4 10,8%	37 100,0%
	Befektető leszek	3 75,0%	1 25,0%	4 100,0%
Összesen	107 85,6%	18 14,4%	125 100,0%	

9. Táblázat: A munkahelyre vonatkozó jövőbeli tervek kockázatvállalási hajlam szerinti megoszlása
Forrás: Saját felmérés. 2007 április 23-27

Azon személyeket, akik 40%-os valószínűséggel választanának 300.000 Eurót biztos 100.000 Euró helyett, kockázatvállalókként jellemezhetjük. A fenti táblázat adatai alapján azon személyek, akik vállalkozók szeretnének lenni, de nem még semmit tettek ennek érdekében, csupán 7,3%-a kockázatvállaló. Azok a megkérdezettek, akik vállalkozni szeretnének és már tettek is ennek érdekében, 38,5%-a kockázatvállaló. Az elemzés alapján az általam megfogalmazott harmadik hipotézist - miszerint a vállalkozói szellemű BBTE Közgazdaság- és Gazdálkodástudományi Kar magyar tagozatán tanuló hallgatók kockázatvállalók - elutasítom.

Megállapításom szerint összefüggés van a munkahelyre vonatkozó jövőbeli tervek és a jelenlegi munkahely típusa között, 0%-os szignifikancia szint mellett:

		Dolgozol-e jelenleg, egyetemistaként?					Összesen
		Csak egyetemista, nem dolgozok	Vállalkozó vagyok	Menedzserként dolgozom	Alkalmazottként, szabadúszóként dolgozom	Befektető vagyok	
Milyen terveid vannak tanulmányaid befejezése után (esetleg alatt)?	Vállalkozó leszek, tettem ennek érdekében	6 46,2%	3 23,1%	2 15,4%	1 7,7%	1 7,7%	13 100,0%
	Vállalkozó leszek, nem tettem ennek érdekében	35 85,4%			6 14,6%		41 100,0%
	Menedzserként szeretnék dolgozni	24 80,0%			6 20,0%		30 100,0%
	Alkalmazottként, szabadúszóként szeretnék dolgozni	35 94,6%			2 5,4%		37 100,0%
	Befektető leszek	3 75,0%			1 25,0%		4 100,0%
Összesen	103 82,4%	3 2,4%	2 1,6%	16 12,8%	1 0,8%	125 100,0%	

10. Táblázat: A munkahelyre vonatkozó jövőbeli tervek jelenlegi foglalkozás szerinti megoszlása

Forrás: Saját felmérés. 2007 április 23-27

A táblázatból arra következtetésre juthatunk, hogy azon személyek akik vállalkozni szeretnének és már tettek is valamint ennek érdekében 23,1%-a már vállalkozó, 15,4%-a menedzser, 7,7%-a alkalmazottként dolgozik, illetve 7,7%-a befektető. Ennek alapján **elfogadom** a negyedik hipotézisem, miszerint a BBTE Közgazdaság- és Gazdálkodástudományi Kar magyar tagozatos hallgatói közül aki vállalkozni szeretne és már tett is valamit ennek érdekében, jelentős része jelen pillanatban is valamilyen munkakörben tevékenykedik.

5 Könyvészet

Szerb László (2000), *Kisvállalati gazdaságtan és vállalkozástan*, Bornus Kiadó, Pécs

Donald Kuratko and Richard Hodgets (2004), *Entrepreneurship: A Contemporary Approach*, South-Western Thomson Learning, Orlando

Dr. Gaál Zoltán (2001), *Általános menedzsment*, Veszprémi Egyetemi Kiadó, Veszprém

Scott Shane (2002), *The Foundations of Entrepreneurship, Volume I*, Edward Elgar Publishing, Cheltenham

William D. Bygrave (2003), *The Portable MBA in Entrepreneurship*, Wiley

Kállay László-Imreh Szabolcs (2004), *A kis- és középvállalkozásfejlesztés gazdaságtana*, Aula Könyvkiadó, Budapest

Dr. Szintay István (2000), *Vezetéstudomány*, Bóris Kiadó, Miskolc

C. Mirjam van Praag (2005), *Successful Entrepreneurship*, Edward Elgar Publishing, Cheltenham

Henri L.F. de Groot, Peter Nijkamp, Roger R. Stough (2004), *Entrepreneurship and Regional Economic Development*, Edward Elgar Publishing, Cheltenham

Zoltán Ács, Bedőné Károly Judit, Csapó Krisztián, Szerb László, Siri Terjesen, Varga Attila, Ulbert József (2005), *GEM 2005 Magyarország, A vállalkozói aktivitást és a vállalkozást befolyásoló tényezők alakulása Magyarországon az Európai Unió csatlakozás után*, Szerkesztette: Szerb László.

Mellékletek

Vállalkozói hajlandóság a BBTE Közgazdaság- és Gazdálkodástudományi Kar magyar tagozatán tanuló hallgatók körében

- kérdőív -

Ia. Azonosítók

1. Nem: Férfi Nő
2. Életkor: _____
3. Hányad éves vagy? Karikázd be a megfelelő választ!
I. II. III. IV.
4. Szakirány:
 Közös törzs Bank-Pénzügy Marketing Gazd. Info.
5. Település neve: _____, Megye: _____
6. Település típusa: Falu Község Kisváros Nagyváros (Megyeközpont)

Ib. Személyiség

1. Képesnek érzed magad, hogy kliensekkel kapcsolatokat létrehozsz és fenntartsz?
 Igen Ha személyesen ismerem Nem Nem tudom
2. Érveiddel szoktál-e másokat meggyőzni?
 Igen Ha személyesen ismerem Nem Nem tudom
3. Egyszerre több problémát is megoldasz?
 Igen Ha rutinszerűek Nem Nem tudom
4. Szeretsz-e valami újat létrehozni?
 Igen Igen, de rég nem fordult elő Nem Nem tudom
5. Ha arra kerül sor, hogy improvizálni kell, hirtelen közbejött, nem előrelátott esetekben, ez mikor lesz sikeres?
 Mindig Gyakran Néha Általában nem
6. Fokozott stresszhelyzetben tudsz koncentrálni és ésszerűen cselekedni?
 Mindig Gyakran Néha Általában nem
7. Vállalod a magas kockázatokat céljaid elérése érdekében?
 Mindig Gyakran Néha Általában nem
8. Ha a szabadidődről, szabadságodról, vakációdrol kellene lemondani feladataid miatt, ez megtörténik?
 Igen Gyakran Néha Általában nem
9. Ha nincs meg a kellő képességed vagy szakmai tudásod, vállalnál egy partnerrel való együttműködést céloed elérése érdekében?
 Igen Ha személyesen ismerem Nem Nem tudom
10. Ha valaki a következő két ajánlatot tenné neked, melyiket választanád:
 biztos 100.000 Euro VAGY 300.000 Euro 20%-os valószínűséggel (vagy 0 Euro 80%-kal)
11. Hát akkor, ha valaki a következő ajánlatot tenné neked, melyiket választanád:
 biztos 100.000 Euro VAGY 300.000 Euro 40%-os valószínűséggel (vagy 0 Euro 60%-kal)
12. Hát akkor, ha valaki a következő ajánlatot tenné neked, melyiket választanád:
 biztos 100.000 Euro VAGY 300.000 Euro 60%-os valószínűséggel (vagy 0 Euro 40%-kal)
13. Hát akkor, ha valaki a következő ajánlatot tenné neked, melyiket választanád:
 biztos 100.000 Euro VAGY 300.000 Euro 80%-os valószínűséggel (vagy 0 Euro 20%-kal)

Ic. Környezet (Válaszod megfelelő betűjét karikázd be)

1. A te megítélésed szerint a sikeres romániai vállalkozók általában:
a) Inkább tiszteletet és megbecsülést érdemelnének, főként mert egyénként jól elboldogulnak.
b) Inkább tiszteletet és megbecsülést érdemelnének, főként mert adót fizetnek és munkahelyeket teremtenek.
c) Inkább abból gazdagodnak meg, hogy sanyargatják és messzemenően kihasználják alkalmazottaikat.
d) Inkább abból gazdagodnak meg, hogy törvénytelen utakat használnak.
e) Képtelen vagyok megítélni
2. Hogyan itéli meg a romániai társadalom a sikeres vállalkozókat?
a) Inkább nagy társadalmi megbecsülésnek örvendenek, mert egyénként jól elboldogulnak.
b) Inkább nagy társadalmi megbecsülésnek örvendenek, mert adót fizetnek és munkahelyeket teremtenek.
c) Inkább rossz megítélés, kizsákmányolóknak tekintik
d) Inkább rossz megítélés, törvénytelen ségek gyanúja miatt
e) Nem jár semmilyen státusszal.
3. A te megítélésed szerint a kudarcot vallott vállalkozó:
a) Ezáltal is okosabb lett, legközelebb ezt a hibát nem követi el vállalkozóként. Értékelné, mert legalább megpróbálta.
b) Valószínűleg alkalmatlan arra, hogy vállalkozó legyen.
c) Jó példa arra, hogy miért nem szabad kockáztatni a biztos munkahelyet és a nehéz munkával kialakított anyagi háttérrel.
d) Képtelen vagyok megítélni
4. Hogyan itéli meg a társadalom a kudarcot valló vállalkozókat?
a) A társadalom elismeri őket, mert legalább megpróbálták.
b) Környezete lenézi, egyfajta szakmai alkalmatlanságnak tartják a vállalkozói kudarcot.
c) Környezete lenézi, tulajdonképpen örül a kudarcnak és azt látja igazolva hogy jó döntés meg sem próbálni.
d) Nem jár semmilyen státusszal.
5. A sajtóban gyakran mutatnak be vállalkozói sikertörténeteket?
a) Igen, megfelelően gyakran
b) Igen, de nem elégszer
c) Nem, több kellene
d) Nem, de nem is szükséges

I.d. Egyetemi képzés

1. Eddigi egyetemi tanulmányi átlagom: 5-6 6-7
 7-8 8-9 9-10
2. Szerintem számomra a két leghasznosabb eddigi tantárgy (sorrendben) a következő:

3. Szerintem számomra a két leghasznosabb eddigi tantárgy (sorrendben) a következő:

4. Szerintem annak, aki vállalkozó szeretne lenni, legtöbbet a következő két tantárgy nyújt (sorrendben):

5. Az egyetemi közgazdasági képzés úgy van felépítve, hogy:
_____ %-ban a leendő vállalkozóknak kedvez
_____ %-ban a leendő alkalmazottaknak kedvez
_____ %-ban olyan információt ad, mely senkinek sem hasznos.
100 % - Összeg (!!!)
6. Elképzelhetőnek tartom, hogy egyetemi oktatói vagy kutatói karriert (is) felépítsek.
 Igen Nem Nem tudom
7. Karomon a magyar nyelvű közgazdasági képzés követelmény szintjét a következőképpen ítélem meg
 Túl sok Megfelelő Inkább kevés Túl kevés

I.e. Dolgozol-e jelenleg, egyetemistaként?

- a.) Csak egyetemista, nem dolgozom
- b.) Vállalkozó vagyok
- c.) Menedzserként dolgozom
- d.) Alkalmazottként, szabadúszóként dolgozom
- e.) Befektető vagyok

I.f. Milyen terveid vannak tanulmányaid befejezése után (esetleg alatt)?

- a.) Vállalkozó leszek, vállalatot alapítok (akkor is, ha nem ez az első tervezett munkahely) és már tettem is ennek érdekében az elmúlt 3 hónapban (beleértve a már működő vállalkozás keretén belül kifejtett tevékenységet)
- b.) Vállalkozó leszek, vállalatot alapítok (akkor is, ha nem ez az első tervezett munkahely) de nem tettem ennek érdekében az elmúlt 3 hónapban konkrét lépéseket
- c.) Menedzserként szeretnék dolgozni
- d.) Alkalmazottként vagy szabadúszóként szeretnék dolgozni
- e.) Befektető leszek

I.g. Akadályok. Véleményed szerint mi akadályoz (mi akadályozhat meg) leginkább egy sikeres vállalkozás indításában?

(Több választ is megjelölhetsz)

- a) Nincs időm rá
- b) Félek, hogy nem lesz időm másra
- c) Gazdasági, társadalmi környezet
- d) Ha nem fog sikerülni, mindenemet elveszthetem
- e) Ha nem fog sikerülni és ismerős körök tagjai előtt szégyenkezniem kell.
- f) Bonyolult, szigorú jogszabályok
- g) Tudás-, tapasztalathiány
- h) Nehéz megtalálni a megfelelő partnert
- i) Nincs ötletem
- j) Az én személyiségem nem megfelelő erre
- k) Nem szeretek folyton dönteni
- l) Túl sok stressz
- m) Tőkeszerzési nehézségek
- n) Jó állást találok.
- o) Más _____
- p) Semmi

I.h. Szerinted hány éves korodra érheted el azt az anyagi függetlenséget, hogy ha akarsz, nyugodtan, anyagiakra való tekintet nélkül visszavonulhassz?

_____ éves koromra.

Ha az I.f. kérdés esetében az a)-t vagy b)-t választottad, akkor a továbbiakban csak a II.-es kategóriába tartozó kérdésekre válaszolj.

Ha a c)-t választottad, akkor csak a IIIa. kérdésekre válaszolj.

Ha a d)-t választottad, akkor csak a IIIb. kérdésekre válaszolj.

Ha a e)-t választottad, akkor csak a IV. kérdésekre válaszolj.

II. Vállalkozó (Egyetlen választ jelölj meg)

1. **Mikor szeretnél vállalkozást indítani?**
 - a) Már működik
 - b) Működő vállalkozást veszek át
 - c.) 1 év múlva d.) 2 év múlva
 - e.) 3 év múlva f.) 4-5 év múlva
 - g.) 6-10 év h.) több, mint 10 év
 - c) Még nem tudom
2. **Eléségesnek tartod-e az egyetemen szerzett tudást egy sikeres vállalkozás indításához és működtetéséhez?**
 - a) Igen
 - b) Többnyire
 - c) Kevésbé
 - d) Nem
 - e) Nem tudom
3. **Kivel szeretnél vállalatot alapítani?**
 - a) Egyedül
 - b) Barátokkal
 - c) Egyetemi kollégákkal
 - d) Családtagokkal
 - e) Másokkal, éspedig: _____
 - f) Nem tudom
4. **Hogyan áll össze a vállalkozás kezdőtőkéje?**
 - a) Csak saját forrás
 - b) Saját forrás + piacról vonok be tőkét
 - c) Saját forrás + Társak tőkéje
 - d) b. és c. pont együtt
 - e) Nem tudom
5. **Hogyan viszonyulsz a hitelfelvételhez?**
 - a) Nem, semmilyen körülmények között.
 - b) Csak ha nagyon muszáj, kivételes esetben.
 - c) Nem zárkozom el a hitelfelvétel lehetőségétől, reális alternatívaként tartom számon.
 - d) Nem tudom
6. **Tisztában vagy a törvényekkel, ami egy vállalkozás alapítását, illetve működését illeti?**
 - a) Igen
 - b) Többnyire
 - c) Kevésbé
 - d) Nem
7. **Milyen ágazatban szeretnél vállalkozást indítani (vállalat alaptevékenysége)?**
 - a) Mezőgazdaság
 - b) Ipar, termelés, pontosítsd: _____
 - c) Kereskedelem
 - d) Szolgáltatás, információ-technológia és kommunikáció
 - e) Szolgáltatás, bank és pénzügyek
 - f) Szolgáltatás, más, pontosítsd: _____
 - g) Nem tudom
8. **Milyen országban fogod a vállalatot alapítani/működtetni?**
 - a) Romániában
 - b) Magyarországon
 - c) Máshol külföldön
 - d) Több országban
 - e) Nem tudom
9. **Milyen településen fogod a vállalatot alapítani/működtetni?**
 - a) Falu/község, otthon
 - b) Falu/község, más
 - c) Város, Kolozsvár
 - d) Város, otthon (vagy otthoni községhez/faluhoz közeli város)
 - e) Város, más
10. **Hogy látod a tervezett vállalatod 5 évvel az indulás után? (mindkét oszlopból egyet válassz)**

<i>Alkalmazottak száma</i>	<i>Befektetés megtérülés</i>
☐ 0	☐ semmi
☐ 1-9	☐ kb. fele térül meg
☐ 10-49	☐ az egész
☐ 50-249	☐ 2-3-szorosa
☐ 250 fölött	☐ 3-5-szöröse
	☐ 5-10-szerese
	☐ több, mint 10-szerese
11. **Hogy látod a tervezett vállalatod 10 évvel az indulás után? (mindkét oszlopból egyet válassz)**

<i>Alkalmazottak száma</i>	<i>Befektetés megtérülés</i>
☐ 0	☐ semmi
☐ 1-9	☐ kb. fele térül meg
☐ 10-49	☐ az egész
☐ 50-249	☐ 2-3-szorosa
☐ 250 fölött	☐ 3-10-szerese
	☐ 10-20-szorosa
	☐ több, mint 20-szorosa
12. **Mekkora kockázatot vállalnál vállalkozásod céljainak elérése érdekében?**
 - a) Magas kockázat; magas profit
 - b) Közepes kockázat
 - c) Alacsony kockázat; alacsony, de biztos profit
13. **Mi motivál a tervezett vállalat alapítására?**
 - a) Jó lehetőségek, kilátás a kevésbé lefedett piacokra vagy kitűnő üzleti lehetőségek
 - b) Szükségesség, csak így lehet egy saját elfogadható életszínvonalat kialakítani.
14. **Milyen piaci lefedettséget tervezel?**
 - a) Helyi piac
 - b) Országos piac
 - c) Nemzetközi piac
 - d) Nem tudom
15. **Az általad választott piacon milyen versenyre számítasz?**
 - a) egyedül leszek a piacon
 - b) nem lesz nehéz betörni, nem erős a verseny
 - c) igen erős verseny
 - d) nem tudom
16. **Mennyire újszerűnek tervezed a vállalkozásod által előállított/nyújtott terméket/szolgáltatást?**
 - a) Teljesen új
 - b) Viszonylag új
 - c) Hagyományos
 - d) Nem tudom
17. **Milyen vezetési stílust látnál szívesen a cégednél?**
 - a) Autokrata vezetés
 - b) Demokratikus vezetés
 - c) Szabad kezűt adó vezetés
 - d) Nem tudom
18. **Ki fogja vezetni a tervezett vállalkozást?**
 - a) Én
 - b) Rábíznám egy vezetésre szakosodott cégre
 - c) Alkalmazott menedzser
 - d) Nem tudom
19. **Mekkora valószínűséget adsz annak, hogy mindez megvalósuljon? (%-ban): _____**

IIIa. Menedzser

1. Miért szeretnél inkább menedzser, mint vállalkozó lenni? **(Több választ is megjelölhetsz)**
 - a) Nem akarok saját vállalatot alapítani
 - b) Kevesebb kockázattal jár
 - c) Vonzó fizetés
2. Elégségesnek tartod-e az egyetemen szerzett tudást ahhoz, hogy sikeres menedzser légy?
 - a) Igen
 - b) Többnyire
 - c) Kevésbé
 - d) Nem
 - e) Nem tudom
3. Mikor szeretnél menedzseri állást vállalni?
 - a) Már menedzser vagyok
 - b) A következő 5 éven belül
 - c) A következő 10 éven belül
 - d) Nem tudom
4. Mi motivál a menedzseri állásra?
 - a) Lehetőség egy magas rangú állásra
 - b) Szükségesség, csak így teremthetem meg magamnak az általam elvárt anyagi szükségleteket

IIIb. Alkalmazott

1. Miért szeretnél inkább alkalmazott, mint vállalkozó lenni? **(Több választ is megjelölhetsz)**
 - a) Kevesebb munkaidő
 - b) Kisebb felelősség
 - c) Alacsonyabb a kockázatvállalás
2. Milyen országban szeretnél munkát vállalni?
 - a) Romániában
 - b) Magyarországon
 - c) Máshol külföldön
 - d) Nem tudom
3. Milyen munkakörben dolgoznál szívesebben?
 - a) Tervező-fejlesztő
 - b) Kereskedelmi
 - c) Pénzügyi
 - d) Gyártó-üzemeltető
 - e) Emberi erőforrás gazdálkodás
 - f) Marketing-termékmenedzsment
 - g) Minőségbiztosítási
 - h) Egyéb: _____
 - i) Nem tudom
4. Milyen hosszú távra tervezel alkalmazottként dolgozni tanulmányaid befejezése után?
 - a) Kevesebb, mint 1 év
 - b) 1-5 év
 - c) 5-10 év
 - d) 10-nél több év

- e) Nem tudom
5. Alkalmazottként dolgozol egy vállalatnál egy bizonyos ideig. Ha felmondasz, vagy elbocsátanak, milyen utat választanál a továbbiakban?
 - a) Új állást keresek
 - b) Vállalatot alapítok
 - c) Befektetem a megtakarított pénzem egy vállalatba vagy beruházási projektbe
 - d) Lekötöm a megtakarított pénzem egy kereskedelmi bankban.
 - e) Nem tudom
 6. Milyen profilú cégnél szeretnél dolgozni?
 - a) Termelő
 - b) Kereskedő
 - c) Szolgáltató
 7. Szeretnél-e olyan munkát vállalni, ami a végzettségednek fog megfelelni?
 - a) Igen
 - b) Részben
 - c) Nem
 - d) Nem tudom
 8. Milyen úton tudnál a legkönnyebben egy neked megfelelő állást találni?
 - a) Ismerősök segítségével
 - b) Tanulmányi szerződés alapján
 - c) Egyetemi kapcsolat alapján
 - d) Újsághirdetés, egyéb hirdetés alapján
 - e) Állásbörze segítségével
 - f) Munkaügyi központ segítségével
 - g) Egyéb úton: _____
 - h) Nem tudom

IV. Befektető

1. Miért szeretnél inkább befektető, mint vállalkozó lenni?
 - a) Könnyebben és nagyobb nyereséghez juthatok
 - b) Megvan hozzá a kellő pénzforrás
 - c) Szeretek magas kockázatokat vállalni
2. Mibe fektetnél be legszívesebben?
 - a) Állampapírok
 - b) Részvények
 - c) Kötvények
 - d) Ingatlan
 - e) Nem tudom
3. Mennyi időre fektetnél be?
 - a) 1-3 év
 - b) 3-5 év
 - c) 5-7 év
 - d) 7-9 év
 - e) 9 évnél több
 - f) Nem tudom